

Abdu'l-Hamîd b. Yahya el-Kâtib

Önceleri öğretmenlik yapmıştır. Mervân b. Muhammed'in kâtibidir. Mervân halife olduğu zaman onu yanına almıştır. Abdulhamîd b. Yahyâ el-Kâtib, belagati atasözü haline gelmiş bir kişidir. Abbasiler, Emevilerin saltanatına son verdikleri zaman Abdulhamid, Mervân'ı bırakmamış ve "Bende Allah sana kurtuluş kapısını açıncaya kadar bekleyecek sabır vardır" ya da "Seninle beraber öldürülürüm" demiştir. Mervân Mısır'da öldürülünceye kadar Abdulhamîd, onun yanından ayrılmamıştır. Daha sonra arkadaşı olan İbnu'l-Mukaffa ile birlikte Bahreyn'e sığınmıştır. Abdulhamid b. Yahyâ el-Kâtib evindeyken, onu aramaya gelirler. İçeri giren kişiler Abdulhamîd kim diye sorarlar. İkisi birden "benim" diye cevap verir. Bunun üzerine öldürmek için İbnu'l-Mukaffa'yı yakalarlar. Sonra Abdulhamîd, kendisinin aranan kişi olduğunu ispat eder, bunun üzerine İbnu'l-Mukaffa'yı serbest bırakırlar. Böylece onu h. 132 yılında öldürürler.

Edebî Kişiliği: Abdulhamîd b. Yahyâ el-Kâtib, ürünleri belagata örnek olarak gösterilen bir kişidir. Şöyle bir söz rivayet edilmektedir:

"Risâleler Abdulhamîd ile başlar, İbnu'l-Amîd ile sona erer."

Abdulhamîd b. Yahyâ el-Kâtib, yazı sanatında, ilimde ve edebiyatta lider bir kişiliğe sahipti. Bir çok risaleler yazmıştır. Bunların toplamı bin sayfayı bulmaktadır.

Risâle türünü başlatan kişi olması yanı sıra, onu ilk uzatan risâlede hamdu sena yapan ilk kişi de yine Abdulhamîd'dir. Öğüt verici nitelikte yazılar yazmıştır. Yazılarında kulağa hoş gelen kelimeleri seçer ve sözlerini muhatabının durumuna, anlayışına göre söylerdi.

Abdulhamîd b. Yahyâ el-Kâtib, Mervanla birlikte yenik bir durumdayken ailesine şöyle yazdı. Selamlardan sonra:

Yüce tanrı dünyayı kötülük ve mutluluklarla çevrili yarattı. Dünyada şans kime yardım ederse huzurlu olur. Onun dişleriyle ısırıldığı kişi de (dünyanın sıkıntılarına uğrayan) öfkelenerek dünyayı kötüler ve ondan şikayetini artırır. Bize her şeyin en iyisini (sütün özünü) tattırdı. Bizde ondan hoşlandık, sonra kaçarak bizden uzaklaştı, yüz çevirerek bize ok attı (bizi kötü durumda yüzüstü bıraktı, şansımız döndü).

Tatlısı tuzlu oldu, yumuşağı sert oldu, Bizi vatanımızdan uzaklaştırdı, kardeşlerimizden ayırdı. Ev uzaktır, günler uğursuzdur, günler sizinle aramızdaki uzaklığı ve size karşı özlemimi arttırırken bu mektubu yazdım. Bela sonuna kadar giderse sizin ve bizim buluşmamızın da sonu olur. Düşmanlarımızın yırtıcı tırnaklarından biri bizi yakalarsa size esirlik zilletiyle döneriz. Zillette (düşkünlük) en kötü durumdur(komşudur). Dilediğini yücelten, dilediğini zelil eden Yüce Allah'tan dileriz ki, bizi ve sizi, can sağlığı ile din selametini bir araya toplayan güvenli bir evde dostluk içinde bir araya getirsin. O, âlemlerin Rabbi ve merhametlilerin en merhametlisidir.

